LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELVITYKSESTÄ EUROOPAN KOMISSION EHDOTUKSIIN TALOUS- JA RAHALIITON KEHITTÄMISEKSI

Timo Miettinen, FT
Eurooppa-tutkimuksen keskus
Helsingin yliopisto

EMU:N UUDISTUSTYÖN TAVOITTEET

”Nyt esitetyt vaihtoehdot edellyttävät toimia kolmella keskeisellä osa-alueella:

1) aidon rahoitusunionin viimeistely;
2) yhdentyneemmän talous- ja finanssivakausunionin luominen;
3) demokraattisen vastuuvelvollisuuden ankkurointi ja euroalueen instituutioiden vahvistaminen.”

KESKEISET ARGUMENTIT

- **Hyvät elementit:** Suomi ei täysin vastusta kaikkia uudistusehdotuksia; pankkiunionin varautumisjärjestely; EU-budjetin kehittäminen; finanssikoordinaation selkeyttäminen
- **Kritiikki:** Suomen kanta ei nykyisellään huomioi riittävästi niitä pyrkimyksiä, jotka liittyvät EMU:n ja euroalueen demokraattisen ja poliittisen luonteen vahvistamiseen
- Suomen kanta on kirjoitettu ennen kaikkea budjettisuvereniteetin näkökulmasta
- Pitkällä tähtäimellä toimintaympäristön vakauttaminen sekä toimivaltakysymysten selkeyttäminen on myös pienen maan etu

EMU:N KEHITTÄMINEN JA EU:N UUDISTUSTYÖ

- Eräs Lissabonin sopimuksen (2008) keskeisistä tavoitteista oli selkiyttää Euroopan unionin institutionaalista rakennetta ja vahvistaa sen asemaa poliittisena toimijana.
- Eurokriisin puhkeaminen vuosina 2009–2010 järkytti merkittävällä tavalla EU:n institutionaalista tasapainoa.
- Komission aloitekyky heikkeni, Saksa ja Ranska ottivat vetovastuun
- Unioni järjestelmänä mennyt sekavampaan suuntaan
  - Talouskoordinaation ratkaisut EU-oikeuden ulkopuolella
  - Euroryhmän korostunut rooli
  - Euroopan keskuspankki joutunut ottamaan poliittisen roolin

SEURAUKSIA

- Eurokriisin jälkeinen aika on merkittävästi lisännyt **hallitustenvälisen yhteistyön** merkitystä.
- Pois määräenemmistöpäätöksistä vahvaan **yksimielisyysvaatimukseen**
- Päätöksenteko riippuvaista **yksittäisten (suurten) maiden sisäpolitiikasta**
- Ei ole selvää, että EMU:n kehittämisessä nimenomaan hallitustenvälisyyden korostaminen olisi **pienen maan etu**

1. EUROOPAN VALUUTTARAHASTO

- Euroopan vakausmekanismin kehittäminen Euroopan valuuttarahaston suuntaan on ollut yksi viime vuosien keskeisimpiä uudistushankkeita.
- 1) Valuuttarahaston tuominen EU-oikeuden kehikkoon vähentäisi edellä mainittua institutionaalista epäselvyyttä ja euroalueen oman hallintotason eriytymistä
- 2) Valuuttarahaston kehittäminen loisi uskottavan eurooppalaisen instituution IMF:n rinnalle ja vähentäisi potentiaalisia konflikteja näiden välillä (vrt. Kreikan III lainaohjelma)
- 3) Uusi valuuttarahasto voisi toimia pankkiunionin varautumisjärjestelyn eli Single Resolution Fundin kanssa.

2. FINANSSIPOLIITTINEN SOPIMUS

- Valtioneuvoston kanta finanssipoliittisen sopimuksen (ns. Fiscal Compact) sisällyttämiseen osaksi EU-lainsäädäntöä on myönteinen.
- Alijäämä- ja velkakriteereiden lisäksi Suomen kannalta on ensiarvoisen tärkeää puuttua **euroalueen systeemitason ongelmiin kuten vaihtotaseiden epätasapainoihin**.
- Toisaalta erityisesti epäsymmetristen shokkien tapauksessa on tärkeää, että kansallisella tasolla yksittäisillä mailla on liikkumatilaa kriisin iskiessä.
- **Sääntöjen yksinkertaistaminen voi tukea tätä kehitystä**.

3. EU-BUDJETTI

- Suomen kanta EU-budjetin kehittämiseen siten, että euroalueen omat tarpeet tulevat paremmin huomioiduksi, on myönteinen.
- On kuitenkin otettava huomioon, että EU-komission esitys on nykyisellään varsin vaatimaton: **300 miljoonan euron lisäpanostus rakenteellisten uudistusten edistämiseen vuoteen 2020 mennessä ei tule ratkaisemaan niitä epäsymmetrisiin shokkeihin liittyviä ongelmia, joita komissio kuvaa uudistusehdotuksessaan**.
- Merkittävämpi kysymys onkin, tulisiko Suomen osoittaa suurempaa aktiivisuutta EU-budjetin kehittämisessä erityisesti seuraavan EU-budjettikauden osalta.

4. DEMOKRAATTINEN VASTUUVELVOLLISUUS

- Suomen kanta: “Päätöksenteon demokraattinen legitimiteetti ja kansalaisten tuki EMU-asioissa toteutuu suorimmin kansallisten parlamenttien kautta.”
- On totta, että erityisesti budjettisuvereniteettia koskevissa kysymyksissä kansallisten parlamenttien osallisuus on merkittävässä asemassa.
- Euroalueen talous- ja finanssipolitiikka on kokonaisuus, jota ei voida palauttaa ainoastaan yksittäisten maiden näkökulmiin.
- Ongelmat: Euroryhmän epävirallinen luonne, avoimuuden puute, johtajan kaksoismandaatti
- Miten Suomi aikoo vastata näihin huoliin?

EMU:N UUDISTUSTYÖN TAVOITTEET

”Nyt esitetyt vaihtoehdot edellyttävät toimia kolmella keskeisellä osa-alueella:

1) aidon rahoitusunionin viimeistely;
2) yhdentyneemmän talous- ja finanssivakausunionin luominen;
3) demokraattisen vastuuvelvollisuuden ankkurointi ja euroalueen instituutioiden vahvistaminen.”

